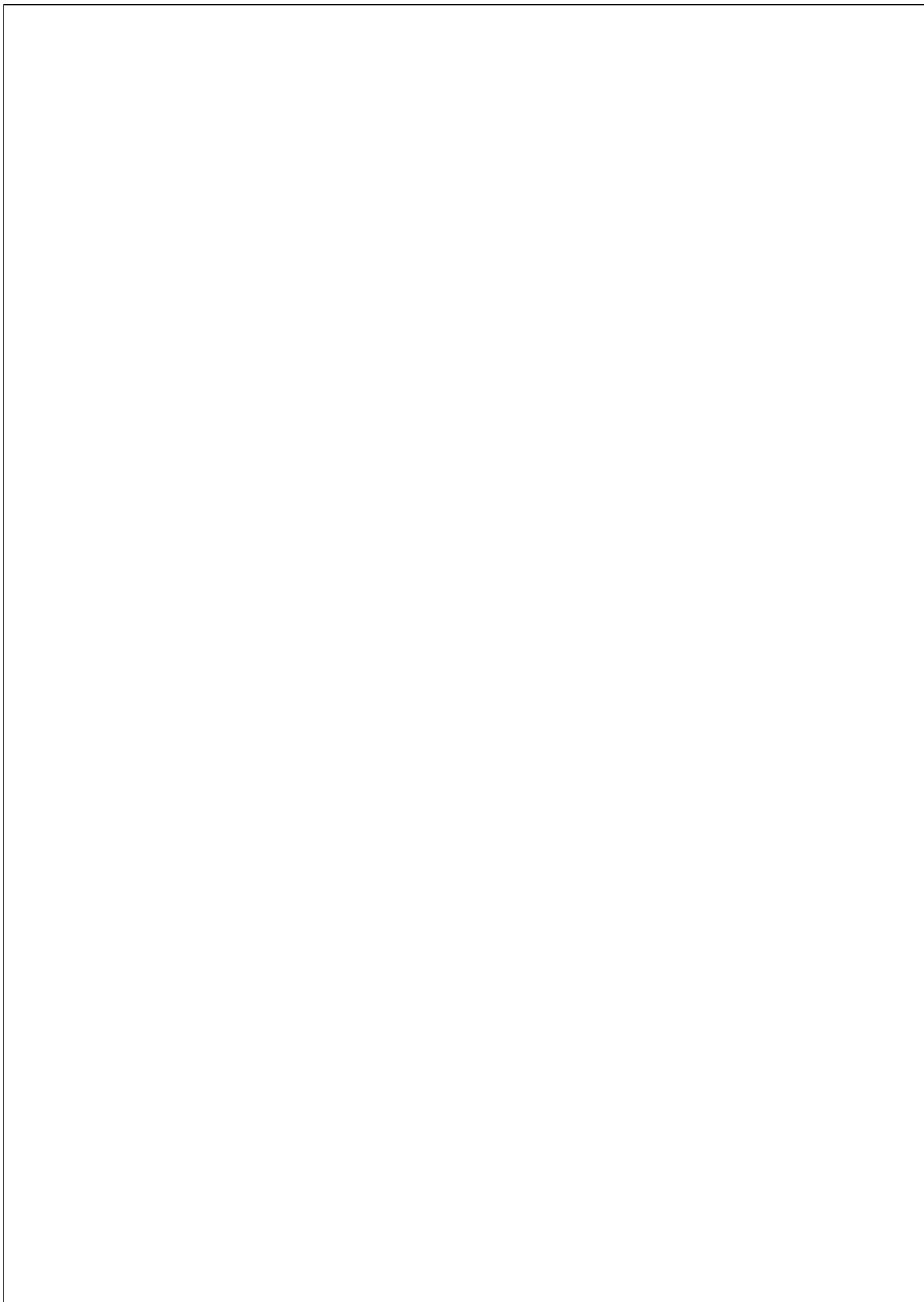

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/242983,Oznaczenia-grobow-Jozefy-i-Tomasza-Bramowskich-znakiem-pamieci-Tobie-Polsko-Tarn.html>

27.05.2026, 14:50

[Następny](#)

[Powrót](#)

Oznaczenia grobów Józefy i Tomasza Bramowskich znakiem pamięci „Tobie Polsko” - Tarnowskie Góry, 3 czerwca 2026

03.06.2026

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach zaprasza 3 czerwca 2026 r. o godz. 11.00 na uroczystość oznaczenia grobów Józefy Bramowskiej i Tomasza Bramowskiego znakiem pamięci „Tobie Polsko”.

Wydarzenie z udziałem rodziny, władz samorządowych, przedstawicieli stowarzyszeń oraz wojskowej asysty honorowej - 5. Pułku Chemicznego im. gen. broni Leona Berbeckiego w Tarnowskich Górach odbędzie się na cmentarzu parafialnym w Miasteczku Śląskim-Żyglinie przy ul. Śląskiej.

Józefa Bramowska urodziła się 10 marca 1860 r. w Żyglinie w rodzinie Tomasza i Barbary Batschów. Po śmierci ojca jako osiemnastolatka podjęła pracę w kopalni rudy i kruszcu w Pasiakach, a gdy w 1891 r. wyszła za mąż za Piotra Bramowskiego zajęła się prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Działalność społeczną rozpoczęła od prac na rzecz polskiego języka i czytelnictwa. Była jedną z założycielek utworzonego w 1909 roku Towarzystwa Kobiet w Żyglinie, gdzie pod pozorem realizacji celów statutowych zajmowano się polską kulturą, literaturą i poznawano pieśni patriotyczne. Sama Bramowska nie posiadała wykształcenia - ukończyła tylko cztery klasy szkoły powszechnej - lecz mimo to bardzo dużo czytała i potrafiła pięknie przemawiać. W 1914 roku po raz pierwszy władze niemieckie nałożyły na nią konsekwencje za wygłoszenie patriotycznej mowy podczas wiecu kobiet polskich w Bytomiu. W 1919 roku trafiła do więzienia, a zarzuty jej postawione dotyczyły prężnej działalności na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski. Po zakończeniu I wojny światowej Józefa Bramowska przystąpiła do reaktywacji Towarzystwa Kobiet, tym razem pod nazwą Towarzystwo Polek. Należała do grona najaktywniejszych działaczy polskiej akcji plebiscytowej. Posiadała niezwykle talent oratorski i wykorzystywała go na wiecach oraz zebraniach wzywając obywateli do oddania głosu na Polskę. Była kobietą odważną, niejednokrotnie ryzykowała życiem i bezpieczeństwem swojej rodziny np. oferując schronienie powstańcom i działaczom politycznym ściganym przez bojówki niemieckie. W czasie III powstania śląskiego w domu Bramowskich mieścił się punkt konspiracyjny i magazyn broni. W okresie międzywojennym Józefa Bramowska aktywnie uczestniczyła w ruchu kobiecym. Działała także lokalnie, starając się o elektryfikację Żyglina czy budowę drogi do miasteczka. Dużo podróżowała po Polsce. Była członkinią Zarządu Głównego Towarzystwa Polek, a od 1928 roku pełniła funkcję przewodniczącej. Dwukrotnie weszła w skład Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwszy raz została wybrana do Izby Wyższej w 1928 roku (zasiadała 1929-1930), a kolejny mandat uzyskała w 1935 roku. W Senacie była postrzegana jako jedna z najbardziej charakterystycznych postaci - zawsze nosiła regionalny strój, w jej mowie było słycać śląską nutę. W 1935 roku członkinie Towarzystwa w Teatrze im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach zorganizowały uroczyste obchody 75. urodzin Józefy. Za swoje zasługi została uhonorowana m.in: Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Oficerskim Orderu Orderu Odrodzenia Polski oraz Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Mimo podeszłego wieku brała aktywny udział w

wielu istotnych dla losu Polski wydarzeniach. W kwietniu 1936 roku na I Zjeździe członków byłego I lublinieckiego baonu powstańców w swoim przemówieniu zwróciła uwagę na konieczność ścisłej współpracy organizacji powstańczych i kobiecych na rzecz podniesienia wielkości i znaczenia ojczyzny. Po ataku na Polskę we wrześniu 1939 roku Józefa Bramowska znalazła się na liście proskrypcyjnej działaczy polskich. Udało jej się wyjechać i ukryć we Lwowie prywatne archiwum pełne nazwisk polskich działaczy na Śląsku - dotąd nie zostało ono odnalezione. Po powrocie do Żyglina, od aresztowania i osadzenia w obozie koncentracyjnym uratował ją zły stan zdrowia i podeszły wiek. Zmarła 24 października 1942 roku w areszcie domowym w i została pochowana na tamtejszym cmentarzu.

Tomasz Bramowski urodził się 31 maja 1897 r. w Żyglinie jako syn Józefy i Piotra. Był członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska, a także uczestnikiem drugiego i trzeciego powstania śląskiego. Zmarł 19 czerwca 1987 r.

Józefa Bramowska (1860 – 1942) działaczka społeczna, polityk.
W 1909 r. założyła w rodzinnym Żyglinie Towarzystwo Kobiet,
w ramach którego propagowała polski język i kulturę.
Za swoją działalność była dwukrotnie karana.
W 1914 r. nałożono na nią areszt domowy, zaś w 1919 f. osadzono
w więzieniu w Tarnowskich Górach.

Po zakończeniu I wojny światowej została wybrana przewodniczącą
Zarządu Powiatowego, a następnie Zarządu Głównego Towarzystwa Polek.
Aktywnie uczestniczyła w przygotowaniach do plebiscytu.
Przemawiając na licznych wiecach starała się zachęcić górnośląskie kobiety
do oddania głosu za Polską. Udzielała schronienia ukrywającym się działaczom,
a w czasie III powstania śląskiego przechowywała w swoim domu broń.

W okresie międzywojennym była senatorem z ramienia
Narodowo-Chrześcijańskiego Zjednoczenia Pracy.
Po rozpoczęciu II wojny światowej ewakuowała się na wschód,
lecz jeszcze we wrześniu 1939 r. wróciła do Żyglina.
Ze względu na zły stan zdrowia i zaawansowany wiek nie trafiła do więzienia.
Gestapo przetrzymywało ją jednak w areszcie domowym.

Była odznaczona Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta
i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Józefa Bramowska

/1860-1942/

Józefa Bramowska (plakat).

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Katowice

Katowice

Powstania śląskie

Upamiętnienie